

Uši a Vítr

číslo 6

měsíčník

červen 2006

vydává občanské sdružení Proximus v nakladatelství Vetus Via, s podporou sdružení Sopol Productions

Studoval jsem Orwella

Rozhovor s Paulem Wilsonem, kanadským spisovatelem, překladatelem a publicistou, členem Plastic People of the Universe, nahraný v brněnské pivnici Pálava, 5. 3. 2006 dopoledne. Redakčně kráceno.

Jak vlastně ses do této republiky dostal?

Žil jsem tou dobou v Anglii. Postgraduálně jsem studoval v Londýně – zabýval jsem se Georgem Orwellem. Měla to být moje diplomní práce. A jak jsem v Orwellovi četl dál, začalo mě stále více zajímat jeho vnímání světa. Tehdy – v roce 66 – se konal v Londýně festival českých filmů a tam jsem viděl filmy jako Formanova *Černého Petra*, *Lásky jedné plavovlásky* nebo *O slavnostech a hostech* od Němce. Ty filmy mě fascinovaly. Vlastně jsem tomu, co jsem viděl, ani nerozuměl. Bylo to pro mě záhadné, jako když člověk ze Západu čte třeba Kafku. Je v tom mystérium. A něco mysteriózního bylo i v těch filmech. Zvláště ten humor jsem nechápal. Chápal jsem, že jsou to legrační filmy, že se tam děje něco, co je absurdní, humorné, ale nemohl jsem tomu přijít na kloub.

Zároveň přijeli do Londýna na návštěvu nějakí Češi a bydleli u mého známého. Sešli jsme se v hospodě a povídali o Československu, o kterém jsem nevěděl absolutně nic. Kromě těch filmů. A ti Češi pořád mluvili o tom, jak je to u nich hrozný, jaká je tam diktatura, a já jsem na to říkal: Ale to nemůže být tak špatný – protože ty filmy jsou nádherný! Na to mi řekli, abych se přijel do Československa „lécit“. Řekl jsem, dobře, přijedu, ale nechci přijet jenom na 14 dní. A oni říkají: Můžeš tam pracovat, třeba učit angličtinu. Pak odjeli

Hospoda U Soitáků, vpravo Paul Wilson, zleva Don Sparling a Jan Steklík, začátek 70. let

zpátky domů a já jsem jim napsal, ať mi pošlou nějaké adresy. Napsal jsem tedy dopisy na jazykové školy, Karlovu universitu a Universitu 17. listopadu. Ale přišlo mi odmítnutí. Prý pro mě nemají ubytování. Ale napsali taky, že můj dopis pošlou dál, do Brna. A skutečně za 14 dní přišel další dopis, z Brna, s nabídkou. Že mi dají místo – na rok – a že mají pro mě i bydlení, což zřejmě bylo něco hlavního. Přijel jsem v létě 67 a začal učit v Brně. Ale předtím jsem se ještě v Praze setkal s paní Šebestákovou, která mi nabídla taky místo na Univer-

sitě 17. listopadu. Takže jsem měl dvojí úvazek: Učil jsem v Brně, čtyři dny v týdnu, a pak jsem odjížděl do Prahy – v pátek od sedmi do dvanácti jsem učil na Univerzitě 17. listopadu. Sobotu a neděli jsem strávil v Praze mezi přáteli. Tak jsem pendloval celý první rok.

Musel's potkat spoustu lidí, na což pak navazoval tvůj další osud u nás...

Narazil jsem třeba na Honzu Steklíka. Jednou ve škole jsem se díval na časopis TRN, „občasník“ se to jmenovalo. A tam byly kresby od člověka, který se

Paul Wilson během akce *Letiště pro mraky* (Jan Steklík), u zámku Lemberka, 1970

podepisoval „Steklík“ nebo „HS“. To byly fóry, který se točily okolo ženských ňader. A mě to fascinovalo. Po seznámení v Besedním domě mě pak Honza hned zavedl do své společnosti v Praze: ve vinárně U křížovníků a v hospodě U Svitáků.

Tvoje jméno je u nás spojováno s tím, čemu se říká alternativní kultura nebo underground, především pak s kapelou PPU, s níž vystupoval's taky jako muzikant...

To byla zase zásluha Steklíka. Jeli jsme jednou s Donem Sparlingem, který měl starý VW-mikrobus, na takový pijácký víkend na Moravu... Když jsme se v pondělí kolem poledne vraceli a míjeli Balabenku, tak Honza najednou říká Donovi: Zastav, tady je člověk, kterého musíme vzít sebou. A to byl Jirous! Takový dlouhovlasý chlupáček kráčel směrem do Prahy a Honza nás představil: „To je můj kamarád Ivan Jirous, je to kunsthistorik, ale jinak je to dobrý člověk.“ A to bylo další seznámení osudový, protože Jirouse jsem pak často vídal. Jednou mě pozval na koncert PPU v Horoměřicích. Tam jsem je poprvé uviděl. Používal jsem tehdy dost kytaru jako výukový nástroj – je to výborný způsob, jak učit jazyky. A jednoho dne ke mně přijde Jirous a říká, že by mě chtěl vtáhnout do kapely. Bylo to v době, kdy Plastici ztratili možnost hrát. Vzali jim aparaturu a neměli nic, museli začít znova. Chtěli začít tím, že budou hrát repertoár Velvet Underground a Fugs hlavně. Tak jsem byl použitelný, protože jsem mohl odposlouchávat texty z desek a naučit je, jak to zpívat. A taky zpívat sám.

Pak všechno dostalo dramatictější spád.

Klíčový moment byl, když se underground dal dohromady s disentem, z čehož pak vyrostla Charta 77. To už jsem si říkal, že to asi nepůjde, a kdoví jak dlouho tady ještě budu. Už jsem cítil ten tlak. Během politické kampaně proti Chartě mě vytáhli jednou ráno na Barták, vyslyšeli mě a nabídli mi spolupráci, což jsem odmítl. Druhé den jsem dostal předvolání na Oddělení pasů a víz, kde mi sdělili, že mám opustit republiku do 24 hodin. V těch spisech, jak jsem viděl, to bylo velice tvrdě – že jsem nežádoucí. To bylo začátkem května 1977. Argumentoval jsem samozřejmě tím, že jsem tady ženatý, že mám úvazek na Jazykové škole, že mám nedokončené překlady, že mám smlouvy a že to nemohu skončit tak rychle. Ten úředník pak pro mě usmlouval ještě skoro dva měsíce.

A pak šel život jak? Když musel's odjet.

Někdy v červnu za mnou přišel Mejla, že by rádi udělali koncert na rozloučenou. Odehrávalo se to privátně, v Rychnově nad Kněžnou, u rodiny Princů. Odehráli jsme celý koncert a když to skončilo, přišli policajti a odtáhli nás do Děčína. Mě vzali do auta a odvezli zpátky do Prahy a vyhodili v noci na silnici. Když jsem odjížděl, bylo kupé plný fízlů. Na chodbě byli další dva, kteří hlídali, abych snad nevyskočil z vlaku. Tak mě sledovali až na hranice.

A kdybys svůj další život mohl krátce promítnout, až po současnost.

No, je to už skoro třicet let... Čekal jsem tehdy v Londýně na ženu a spolupracoval jsem tam s Ivanem Hartlem.

Vydali jsme první desku Plastiků, ve spolupráci ještě s nějakýma Francouze-ma. Pak jsme odjeli do Kanady. Začal jsem překládat Škvoreckého a prakticky celých dvanáct dalších let jsem soustavně překládal věci z češtiny – *Inženýra lidských duší, Prima sezónu, Mirákl, Scherzo Capricioso* (o Dvořákovi). Překládal jsem taky spousty chartistických dokumentů, včetně Havlova eseje *Moc bezmocných*. V Kanadě jsem ještě vydal dvě desky Plastiků a jednoho Karáska a Čarlího Soukupa. Za ty prachy, který jsem z toho získal, jsem koupil aparaturu a vzal jsem ji osobně do Evropy pro Plasty. Dokonce ještě dneska na některý ty věci hrajou.

Pak přišel rok 89 a já jsem jel do Evropy jako reportér kanadského rozhlasu. Byl jsem v Polsku, když padla Berlínská zeď. Hned jsem odjel do Berlína a dělal různá interview. A najednou slyším z rozhlasu – 17. listopadu – že to vypuklo i v Praze. Snažil jsem se do Československa dostat, ale přes hraniční přechod mě zatím přejet nenechali. Byl jsem tvrdě na indexu. Ale pak jsem jel do Budapešti a z Budapešti jsem telefonoval do Prahy a slyším, že už se vrátil Hutka, že už se vrátil Kryl, tak si říkám, proč by se nemohl vrátit Wilson? Tak jsem si koupil letenku do Prahy, přiletěl na letiště a tam na mě čekal kanadský velvyslanec, který mě naložil do limuzíny a vzal přímo do Laterny Magiky, kde zasedalo Občanské fórum. Tam jsem viděl ksichty, který jsem neviděl 12 let. Zůstal jsem skoro do konce prosince. Potom jsem dělal sérii reportáží do kanadského rozhlasu a v devadesátých letech jsem začal v rozhlase pracovat jako redaktor různých denních programů. Po pěti letech jsem odešel do jednoho z větších časopisů dělat zástupce hlavního redaktora. Redigoval jsem sobotní kulturní přílohu. A pak jsem si řekl, že už toho nechám. Už mě to unavovalo, ta každodenní žurnalistika. Shodou okolností mi jedno nakladatelství nabídlo možnost napsat knihu o člověku, který byl jako rukojmí v tom moskevském divadle, které přepadli čečenští teroristi. A na tom jsem pracoval ještě rok. Kniha se jmenuje *57 Hours* a měla tzv. kritický úspěch. Snad podle toho vznikne i film.

V současné době jsem na volné noze. Lidé na mě naléhají, abych o těch letech, co jsem tady prožil, něco napsal, což by mohl být zajímavý příběh. To nejzajímavější na tom všem ale je, že ta undergroundová kultura nějakým způsobem přežila. A Plasty jsou dnes světoznámá kapela!

Ptal se J. E. F.

Dílna

22. 6. 1993, kolem půl čtvrté ráno, zamřel malíř Jiří Kříž (* 9. 9. 1945), jak píše jeho přítelkyně Jitka V., před smrtí „mluvil s cesty, promítaly se mu pohádky na stropě o dědečku Mrazíčkoví a viděl madony“.

V Úraz. nemocnici, duben 1993, foto Pavel Grňa

Jako lev jako cukr přesladký

jako lev jako cukr přesladký zlíbal kdysi plesnivou kůži a medvěda a jeho ruksak s kloučky mariinými tak stajenými a toto je obr který seskočil s mého koně a rozmlátil pusy nepřátelům bláznům a krev mu vytryskla milence do tváře ucítila rozkošné šimrání pod víčky a celé stavení se otrásalo napoleonovým řevem sešlé obočí padalo a vypadávalo neda-leko slavkova tato dívka hmoždýřovala cpala dýmku jež vybuchla a pak vše stichlo v nesmírném pořádku napoleon se usmál strašnou rychlostí jakou ani apokalyptičtí jezdci nelétávají a stejně on je nevnímá a hřích všech vojsk usínal plesnivý v jeho božských ložnicích dvě ocelové koule které se soustředily v apokalyptickou neutrální tečku v které zjistily jedinou cestu a tito najatí gauneři kteří nahlí tuto apokalyptickou desku a zjistili jinou cestu která mu nedala spáti a najal si vrahy tito byli nesmírně chytří vyndali z úst led a při velkém mrazu se sjednotili v jedinou ledovou krychli a jakmile se někoho dotkli usmáli se na svého otce červené netopýří hvězdičky se neshodly k večeru a z rána již docela

vybledly uslyšely ty apokalyptické jezdce skuhrali totiž a žárlili na žábu která měla velké žluté vajíčko a nad hlavou velkou dráhu malého vozu sen vědců se neuskutečnil mladičci nenajezení válčili se svým milostným tajemstvím vedle koule modrého jedu v prezervativu jisté dívky po otci jejího dědečka vše jasno a tento zázrak mluvil ukrajinským nářečím a při západu slunce líbal své bílé letní koleno smíšek a pak přišel bývalý krasobruslař v modré zástěře s růžemi ve vlasech snažil jsem se mu vyhnout já jsem zatloukal malé lesklé skobičky do země a pil jsem uchvácen pocituje radost snažil jsem se se svou bolestí potom zasažen a loď ztroskotala apokalypsa byl jsem si jist že když budu mistr klanět se budu renesančním hloupostem všichni mně pozvraceli úsměv na tváři byl znetvořen jistou nití milé dámy já malý šlechtic jsem bůh a vůbec zanechal jsem velkou dlouhou čáru čarokrásnou čáru a nahovno hovno u toho hradu a tak jsem uviděl okno a z okna civěla dáma a s růžicí a sletěla s okna a já ji zachránil bože a dva muži s šavlemi jak francouzi utáli mi prsty malá milá karkulko jednoho dne když ke mně přišla má máma její břich připomínal let balónu vzal jsem si její paruku totiž paruku větru který ač nerad mi uvázl v hrdle omlouvaje se zběsile a její lebku byla pokryta velkou vrstvou nitrolaku a její milácci byli postřílení stříbrenkou bez vzpomínek slídila liška apokalyptická a našla svůj dům s několika jezdci kteří nenáviděli její velkou olověnou kouli ale přesto ji hlídali když vytvořili apokalyptickou krychli se zúžila a vytvořila krychli jednu a ještě jednou čekali zelené palmy smrděly chobotnice ječely corso si koupal svá oka a ginsberg mařil svůj čas chlastem ale to vše bylo jen letní poledne tunely byly prázdné políbil jsem uzenáče uchvácen vůni českého vepře otevřel jsem ústa a několik kapek oleje mi uvázlo ve vlasech ach a pak jsem mezi štěrbinu unikaje z naturalistického kraje a snažil jsem se neusmažit já veselý ještě vyskočil jsem a proud smetí a nekonečných blivanin vytekl se mnou z díry blázna a skočil jsem do řeky řeky plné mšic protože již odedávna byla mojí milenkou most nestačil a lokomotiva nedojela kam se asi zatoulali mí sladcí netopýří velbloudi a tu přijeli apokalyptičtí jezdci jali se svých střel s něko-

lika olověnými oblouky překlenuli ne-skutečnou propast mezi mnou a mou panenkou klaníce se apokalyptickému bohu a z jeho očí tekla krev která potřísnila ruksak velikého bohatýra a očima zavraždili nejednu z jeho šílených představitelů polykal a všichni to věděli vajíčka na tvrdo a živé samičky vzácného mravence a milé dámy vaše vagíny jsou malými služebnicemi v krojích chodských žabek milé dámy milé totiž chystají ples velkého cukru bylo mnoho olizovali jej zběsile takže zmizel v první vteřině slavnosti a veliký smyčec který stál opodál s kostěnými jazyky a rybíma očima pronásledoval malého lorda a čarodějné hochy a od modrého pavouka potom políbili své dlaně a jeden který měl ruku ze sádry upadl do náručí čtyř matematiků z mesiny a polokoule se změnila v kouli pierra della francescy v místech žaludku a touto cestou byly zjištěny krychle a polokoule dopadající v pěti sekundách na zem a ve výšce dvou metrů se zastavovaly na dvou ocelových nitkách a krásných vlasech alžběty v tichém oceánu adolfa hitlera a toho dne sešla se mládež která pískala na své bubliny a pískot zatloukal obrům lesklé hřebíky do hlav a pivo stálo pořád na palubě zaoceánského parníku a její vršek tvořil špičku pouštní pyramidy

text Jiřího Kříže, diktovaný do psacího stroje, na jaře 1966

Jiří Kříž, *Ego sum mater, bareoné křídy*, 1974

Sépiovou kostí

„Někde mezi romantismem a expresionismem žije ten dost zoláštní mladý člověk, který staví mezi sebe a druhého záplavu drobných slov a nervózní ironii.“ Pavel Švanda o Jiřím Křížovi v roce 1986.

Z dopisů Jiřího Kříže Haně D.

Hanuši já se utrápím k smrti. Už to nevydržím. Den ze dne je to se mnou horší. Kdybych byl někde sám a mohl malovat nebylo by to takové utrpení jako zde mezi téma hňupama. Každý den je slyšet vidět snášet se s něma tak je to na zblití. Když večer ležím mám hrozný stav že bych nejráději umřel. Ta představa pět měsíců se zde potácet je vysilující a hlavně duševně se úplně degraduji. Teď zrovna přistoupil ke mně jeden hňup s kytarou a ptá se mě co to píší říkám mu že písničky. Tak kopanec do zadku! Nevím co bych ti napsal když ono mně to nejde. Hlavu mám jak škopek všude je rámus a na nic se nemohu soustředit. Jak rád bych byl s tebou. Život je krátký a my se musíme takhle ničít ubíjet se navzájem a mučit a trýznit. Tyhle dny mohou úplně odepisovat ze života jako kdybych nebyl. V noci se probouzím z hrozných snů. Dívám se do noci a do zahrady na černé holé stromy smutně se kymácející ve větru tak že je mně trochu líp. Jsem tu sám s nimi a rozumím jim. Jako by se mnou sdíleli bolest. Jsou to moji strážci a skrze ně promlouvám i k tobě. Už se mně zdálo, že jsi těsně u mne jen tě obejmout. Ale pouhý prelud jen stromy a nízké keře se chvěly o nás a zachytávaly slzy nebe. Hodiny na věžičce blázince tiše odbíjely čas našeho odloučení. Kdyby bylo léto utekl bych v noci za tebou, ale teď je vše marné. Jsem násilně uvězněn. Už jsem zase mimo a jen samé špatné myšlenky se derou na povrch. Co asi teď děláš? Za chvíli půjdu spát. Zase ta hrozná noc, ale vlídnější než den. Když nebudu spát budu ti psát celou noc (na záchodě) hrozný že ale kde jinde. Nejsem vůbec schopen ti napsat najednou myšlení je tak překotné že nemohu to přenést na papír. ... Je neděle dopoledne. Tak jsem tu noc prospal.

16. 1. 1990

Hani už mě to zde leze na nervy prostě blbnu nic mě nebaví. Chodím na stavbu házet písek a odpoledne shrabovat listí. Mám zde věci že bych mohl malovat ale jsem tak znechucen že když je trochu volna tak ležím a hledím do blba anebo jdu kouřit. Jsem úplně bez ducha. Víš že se dokonce musím nutit abych napsal dopis. Poslední věc co jsem nakreslil byl Masaryk pro pana Vojtěcha (pacient). No dobrá stovka. Už jsem mu maloval tedy

kreslil takovou vymyšlenou hlavu Krista taky za 100 k. Předě mnou leží deník který se musí každý den psát jinak bod mínus. Už mě to sere. Za elaborát jaký jsem byl když jsem pil jsem dostal dva plus. Bylo to na čtyři strany a z pěti jsem byl nejlepší. Když jsem to četl chvílka se smáli chvíli zase brečeli. Ohromné. Hani jenom prosím tě nejezdí za mnou. Až přijedu do Brna stavím se za tebou. Sem to nemá význam jezdit a ještě by to mohlo špatně dopadnout. Všichni mě zde říkají a hlavně p. Vojtěch že jsem blbec a se svým nadáním a dovedností bych musel být plný peněz. A proč se někde neprosadím a neživím se malováním a pod. Vykládej jim to. ... Slyším tu televizi už mě taky sere. Všichni na to čumí jak na spasení. Je mně ze všeho na blití. Taky jsem o pět kilo přibral a cítím to na sobě. Což mě taky sere. Tady se nedá nic dělat než žrát a hrabat listí a házet lopatou. Navíc mě omrzl palec u levé nohy mimo jiné bolesti. Tak ahoj jdu to ještě hodit do schránky než ta křetena zamče barák.

7. 2. 1990

Ahoj Hani dostal jsem od tebe dopis a tak jsem se donutil psát. Já už jsem tak zblblý že mě dělá potíže napsat dopis. Ani do deníku nevím co už napsat. Vždy to nějak s nechutí odbydu. ... Představ si že ten náš primář je pěkně šibnutý jak jsem se dověděl nechal v létě pacienty natírat v parku šneky acetonovou barvou (žlutá, modrá, červená) aby byli vidět a nešlapalo se po nich. Oni stejně pochcípali. Bodejť. Byl jsem tuto sobotu a neděli v Brně ale nebyl čas se za tebou stavít. Nešlo to. ...

14. 2. 1990

Hani je 1 h. v noci hlídám jednoho pacienta. Po hodinách se střídáme. Máme tu být dva ale Vaněk chrápe a že mě za půl hodiny vymění, ale asi ho nechám spát. Dopíší aspoň dopis. Vaňka určitě znáš nebo si na něho vzpomínáš byl se mnou ve Slavkově. Zase se psal elaborát „Jaký budu až nebudu pít“. Je k tomu asi deset otázek a má to být napsané na čtyři takové stránky jako je tato. Já jsem to měl na sedm a mohlo by to být delší. Když se rozjedu tak neznám konec něco podobného jak v pití. První otázka stručně napsat „Jaký jsem byl když jsem pil“. Z toho se psal v šestém týdnu také elaborát a já dostal dva plus body a za tento taky. Bylo nás víc co četli elaboráty ale hrozná

stylizace. Když jsem to četl já mohli se všichni uřehtat ze začátku. Začínal jsem asi takhle: Když jsem pil byl jsem hrozný. Pil jsem všude kudy jsem chodil. Někdy jsem nachodil i několik kilometrů abych se napil. Když jsme šli na houby nebo někde na výlet tak jsem si bral aspoň jedno pivo sebou pro všechny případy. A to je potom báseň někde uprostřed lesa když si sednete v šumění borovic do vlnící se trávy. Je letní den a já otvírám láhev zátka odletí do trávy jak stříbrný motýl. Lahev se blíží k ústům a já polykám a nade mnou blankytně modrá obloha a já zběsile polykám celý vesmír. Kouřil jsem a pil a snil o ženách a o krásných partiích zvládnutých na obrazech. To je nádhera a vůbec vám nevadí že se partnerka ztratila někde v lese a že ji nemusíte líbat a štourat stéblem v nose. A tak jsem psal dál a dál ale už vážněji. Přijeli jsme teď ve 3 h. z Třebíče (nádvoří četa ve špitálu). Tak to musím rychle dopsat a jít na poštu. ... Moc se opatruj a ty prášky pokud to jde vyhazuj.

Brzo napíší
Líbá Jiří

Musíme se někdy sejít a promluvit si o těchto věcech protože v dopise nelze vše tak popsat a i kdyby bylo by to spousta papírů (zbytečných). V poslední době je mnoho všelijakých rozvatů a my potřebujeme už svůj klid. ... Píší páté přes deváté a podle toho můžeš posoudit že má duše je v neklidu tím spíš se musím nejen já ale i ty nějak ustálit a žít víceméně poklidně. Nemá cenu z nouze hledat nějaký vztah. Je to křeč na kterou může kdokoliv doplatit. To přece nestojí za to aby člověk za nějaký okamžik byl bičován a neustále honěn a ty jiné procedury které v tak zvané lásce se obrátí v nenávist a potom není naděje nemluvíme o rodičích matce a tak dál. Musí být konec ať ji máš rád a pomohla ti. Je to strašně těžké ale pro další život strašně nemožné.

/ HANO / JENŽ / JSI / VE / SVÉ / KRÁSE / A / ODEVZDANOSTI / TĚLEM / A / DUŠÍ / V / MÉM / ŽIVOTĚ / A / V / NAŠÍ / SPŘÍZNĚNÉ / SMRTI / TĚLESNÝM / UTRPENÍM / JAK / TŘEPÁNÍ / VĚTVÍ / STROMOVÍ / V / NAŠEM / OBJETÍ / BLÍŽ / TOMU / PO / ČEM / TOUŽÍ / DUŠE ZAVRŽENÝCH ANDĚLŮ

(bez data a podpisu)
Jemnice, psychiatrická léčebna

Napříč – Glosy – Poznámky

Moje soukromá zpráva z Krákoru

Člověk se může rozhodnout, zda do věci bude „vstupovat“, či nikoli. A kdo vstupuje, zakopává o práh, o lidi v místnosti, kde je špatně vidět, naráží do nábytku, je v ustavičné nejistotě, že dělá něco nepatřičného, riskantního, nesmyslného. Je ještě několik solitérů, kteří dělají festivaly pro radost lidem, festivaly prakticky finančně nezajištěné, festivaly v ustavičném hlídání peněz, aby je ještě nakonec, to, co zbylo, někdo neukradl (znaje dobře tento národ, tyto národy), ale festivaly v jakési vnitřně nezranitelné a radostné svobodě, která je odměnou za všechno tápání a pády. Pro mě takovým festivalem – řekl bych vzorově – je Krákor, brněnskými přáteli pořádaný, vždy koncem června, ve Vrabčím hájku na okraji Moravského Krumlova.

Letos poprvé jsem se tohoto festivalu zúčastnil aktivně – nemohu počítat svá více méně hektická a nepodařená „angažmá“ v posledních dvou letech. Ten festival je vlastně nesen umanutou vůlí a přesvědčením Fidovým, a jeho nejbližších přátel, kteří mu důvěřují, a kteří nepochybně (i já se tam musím počítat) nebyli si tak úplně jisti, zda ona loňská petice na udržení Krákoru v Moravském Krumlově je smysluplná. Sám bych to zorganizovat nedokázal. Ale tady zase pomohli přátelé přespolní, konkrétní adresou Třebíč (Křížák – Jirka Kříž). Je dobré, když ostatní skomírají a kormoutí se ve své nedůvěře, přijde někdo jiný a ostatní zahanbí. Nejsme však na světě proto, abychom ostatní zahanbovali, nýbrž abychom pro ně pracovali, je milovali, jim sloužili. Na nic jiného není potřeba myslet.

Sledoval jsem nejistotu a snad i trochu nervozitu Fidovu během těch obou dní, ale sám jsem jaksi – už svým temperamentem a povahou veden – „věděl“, že všechno dobře dopadne. Teď, myslím, o tom nikdo nepochybuje: Znameníť zvuk Petra Štréláka (s pomocníkem Márou), všudypřítomná „místní“ pomoc Boříkova, spolehlivé nahrávací zázemí Tomáše Bendy, který vždy ještě ve vhodnou chvíli měl sil se svou zobcovou elektrifikovanou megaflečnou vtrhnout osobně na pódium a nechat se slyšet, k tomu ovšem disciplinovaná účast kapel, z nichž žádná nepřišla pozdě a žádná nedělala egoisticky větší problémy, jak už to často na festivalech bývá, taky na komornější účast „filmové a poetické sekce“ by se nemělo zapomínat, jakož ani na zázemí čajovny a vegevyvařovny, která případným fanouškům (tohoto jídla) sloužila dobře, – k tomu ke všemu pak nedocenitelná možnost chladivé vody rybníka a stínu letitých stromů tohoto příjemného kouta moravskokrumlovského.

Nechci psát o jednotlivých vystoupeních – o tom by se dalo napsat zcela zvlášť a osobně bych se těšil, zda se do toho někdo pustí. A nejspíš bych to ani rádně a spravedlivě nedokázal. Zůstanu tedy při tomto lehce nahozelném pocitu, dojmu, z něčeho, čeho je nám nesmírná třeba. A nikoli třeba jen pro pouhé „rozptýlení“, nýbrž k holému životu. A jsem rád, že více lidí si to podobně uvědomuje jako já – ač by to nepochybně vyjádřili jinak. Díky – těm, co přišli, zůstali, byli.

j. e. f.

Věda a skepse

Nepozastavil ses někdy nad tím, milý příteli, že mezi vědci, třebaže jsou dnes hlavními producenty skepse a pesimismu, je sebevražda „z vědeckých motivů“ neznámým zjevem, kdežto na příklad mezi umělci, kde spojení slov „tvorba a pochybování“ vyznívá v úplný protimluv, je sebevražda, abych tak řekl, na denním pořádku? Není to tím, že vědec myslí ve světě, ve kterém nežije, kdežto umělec myslí ve světě, ve kterém žije? A může-li si tedy prvý dovolit ve svých myšlenkách skepse po libosti, nemůže si ji beztrestně dovolit druhý? ... Je jednou z hlavních zásad vědeckého hledání pravdy vystříhat se všeho, čím žijeme, a svěřit se jen tomu, čím myslíme a pozorujeme, ba dnes už jen tomu, čím měříme a počítáme. Toto maximální okleštění lidské bytosti jako podmínka nalézání pravdy vynutí si zde ještě hodně naší pozornosti. Prozatím si jen všimněme, že čím více nabývá půdy toto hledání pravdy, tím více je člověková existence vnitřní a metafysická srážena na nulu, a proto tím více se člověk chytá existence vnější, fyzické a společenské. Vzpěry vnitřní se bortí, hledají se podpěry zvenčí.

Josef Šafařík, Sedm listů Melinovi, 1948

„Státí v pravdě“?

Co se tedy pyšníš, země a prachu? Když pyšných andělův Bůh neušetřil, čím méně tebe, hnilobo a červe? Onen nic neučinil, nic neudělal, jenom pýchu smýšlel a rázem v okamžení byl nenapravitelně sražen, protože podle evangelisty *nestál v pravdě*.

Sv. Bernard, Řeč o Adventě Páně

Lapač snů

z hlubin; která jenom z Boha jest něco, jinak nic. Ale tato lidská bytost, která tu vzkvétá a jest utržena, není nic nesmyslného, nic nedůstojného. Ó nikoli, nikoli! Jest spíše celá dokonalá, celá krásná. Jenže bez nejmenšího nádechu vlastního chtění. Tyto bytosti mají dokonalost čiré milosti. – A to jest též jejich nevýslovnou blažeností. Jen milost. Já nic. Jen Bůh...“

Romano Guardini, Svatá Neviňátka, 1932

„Kdyby katolická pravda měla vzhled neobyčejný, nechybělo by jí horlivých následovníků, kteří by se dali pro ni rozsekati, ale lidé si tolik zvykli na její tvářnost, že se již o ni nezajímají, a že se

shánějí po věcech novějších a zajímavějších. A přece jest mnohem podivnější a neobyčejnější než všechny bludy, na nichž se pasou filosofi.“

Theophile Delaporte, Katolíci moroví, 1932

„Nepřišel bych ke konci, kdybych chtěl umění obhajovat. Nese znak božství: tvoří; činí viditelným neviditelné, a trvalými věci nejrchavější.“

Z poslední přednášky Leonardovy, 1499

„Co je pravda? – Zač vším, co máš a co jsi, dovedeš ručit. Neptej se, co je pravda, ale ptej se: zač dovedu ručit? zač ručím?“

Josef Šafařík, Sedm listů Melinovi, 1948

Text pro Apolénku

(* 28. 2. 2006 † 13. 6. 2006)

„... Tak zde stojí, jako květiny na poli, výtvorové lásky Boží. Všechno mají darováno. Nic za sebe. Ba ani nic pro sebe. Nejsou ani vlastníky sebe samých. Slovo ‚sám‘ a ‚já‘ v nich není. Jsou toliko. Hrají si. To Liturgie tvrdí, že ‚si hrají před oltářem Božím s korunami a palmami mučednickými‘. – Jsou výtvoři lásky Boží, na podiv marnotratné, na podiv královské lásky Boží. Květy bez plodů. Kvetoucí toliko a brzy utržené. Docela zbytečné. Krása jen a něžná vůně. – Jakási veselost je obestírá a cosi cizího... Jaké to tajemství v tomto svátku! Vlno, která vystupuje

O knihách – dílech – a lidech

Dva starší texty k sedmdesátinám Jiřího Kuběny (* 31. 5. 1936)

I
Jsou v našem životě postavy, které se vymykají, čnějí a přesahují do všech stran a drhnou ve více rovinách komunikace. Těžko si na ně zvykat, těžko je často tolerovat, těžko často žít v jejich blízkosti, aniž by nám nepřekáželi. Ale za všech okolností, za všech režimů a sociálních situací jsou jitrivě (a sebezranitelně) svoji a opravdovi. Není snadné si na jejich přítomnost, na jejich vystupování a způsoby zvyknout. Klade to vysoké nároky na nás, na naši toleranci, cit i charakter, než poznáme, někdy až po letech, jak strašlivě málo takových osobností mezi námi žije, jak jsou vzácní a nepominutelní. Jedním z těch nepřehlédnutelných je nepochybně básník Jiří Kuběna.

Člověk, jehož se v přísném významu toho slova netýkal ani dissent, ani odstíny šedi v tak zvané šedé zóně veřejného působení. Školený historik umění, ale posláním, podstatným životním gestem básník. Svě básně, jež píše od nejtěššího dětství, opisuje na stroji, někdy je i přímo do stroje mlátí, rozšiřuje však výhradně přátelskou cestou, a s výjimkou několika drobností v letech 67-69 oficiálně nepublikuje nic. Celých třiapadesát let života! Ale básni na čase nezáleží. Báseň je komunikací s božským, s božským nad hlavami, s božským v nás. Jeho devízou je evangelní: *Ego dixi: dii estis* – Řekl jsem: bohové jste a synové Nejvyššího. A jeho poesie právě toto slaví. A slaví s vervou, umanutostí a bezohledností, kterou ospravedlňuje víra ve své (básníkovy, nadosobní) poslání a jeho smysl.

A nejen o poezii nutno mluvit: V roce 1987 zakládá svou vlastní revui *BOX*, *BOX* jako mrtvou schránku k ukládání vzkazů budoucím, *BOX* jako svůj způsob zápasu „obejmi, koho obejmi“, *BOX* jako skříňku uchovávací pro potřeby dne a tíhu horka. A právě touto dobou vychází již sedmé číslo *BOXu* oficiálního – *revue pro slovo-obraz-zvuk-pohyb-život*. Koncepce je stejná jako na začátku tohoto projektu. A troufám si doufat, že vydrží i v dobách příštích. – Vítám na jevišti – Jiřího Kuběnu.

J. E. F.
Úvod k večeru „Box Jiřího Kuběny“, podzim 1997

II
Jiří Kuběna – básník. Básník ve smyslu nikoli *dělat* něco, nýbrž *být* někým. Postoj neobvyklý ve společnosti, kde mizí soudnost, kde mizí kritika, právě proto, že místo osobností zastoupili dělači něčeho, překupníci a výběřci krve, státní a soukromí. Není osobností, které by své nejnaternější bytí silou vůle garantovali podle slov *operatio sequitur esse*: aby se vůbec něco (krásného, dobrého a pravdivého především) mohlo dělat, je nutno nejprve někým být. Jiří Kuběna je člověkem velké vůle, v době, kdy samo slovo kultura musí být zdůrazňováno na vývěsních štítech kaváren aspoň jako přívlastek, když podstatné jméno ztratilo podstatu. Není vůle, není schopností, není přímočaře ekonomických důvodů k vývoji jinému. Vše spěje k bezprostřednímu užítku a požitku. Z podstatných jmen se stala přídavná, slovo na forbinách nahradilo pobíhání z místa na místo, pravdu, krásu, dobro nahradily textové interpretace, kde je

slovo pomocnou kategorií. Ani negace a destrukce slova už nemá význam, jaký druhdy měla. Přestalo se být v přibězích a mýtech kolem rodového ohniště (protože také rodina není), sedí se pouze jedním směrem, k oltáři, na němž trůní televizní Moloch. Oblbená společnost již nestojí o dárce, bardy, mýtotvůrce, nestojí už vůbec o žádné tvůrce. Ke své zhovadilé existenci potřebuje jen odběratele a konzumenty s hodnotovým žebříčkem: herec, bavič, „celebrita“. A co básník? V časopise *Tvar* se o nehdý jednomu recenzentovi povedl, jak se zdá, průkopnický čin: Recenzuje básnickou knížku (mimochodem mého vzácného přítele Josefa Pospíšila), kterou vůbec nečetl. Prostě jen tak „filozofuje“ nad obálkou s portrétem autorovým a nad záložkovým životopisem (který ho zaujal především drogovými kriminály). Je to „čin“ v podstatě ještě úspěšně negativní. Ale Octavio Paz píše již v r. 1976: „*Negace přestala být tvůrčí. Netvrdím, že prožíváme konec umění, ale jsme svědky zániku koncepce moderního umění.*“ Přesto některé osobnosti tyto koncepce nikdy nebraly valně v úvahu, nebo přesněji řečeno: jasně se vůči nim vymezovaly. Jiří Kuběna si nikdy nedal vyrvat pozitivitu svého snažení. Je výsostným a bytostným básníkem. Není jen člověkem, který píše básničky. Psát básničky může být konec konců efemerida. Býti básníkem nikoli. Z toho důvodu také nese úvod, protože sám je člověkem úvodů. Ty úvod, explikace a definice prostě k jeho vystoupení patří. A proto mu rád předávám slovo.

J. E. F.
Úvod k večeru J. K., zima 2004

Vybráno cestou – André Maurois

Major Parker náhle přerušil svou práci a proklel štáby s pozlacenými štítky na čepicích i s jejich pošetilými dotazníky. „Když jsem byl v Himalájích, v Chitralu,“ pravil, „nějaká vzdálená červená čapka nám určila jakýsi úkol při divokých manévrech, podle něhož mělo dělostřelectvo proniknout soutěskou ve vápencových skalách, kterou by stěžl prošel velmi štíhlý člověk. – Telegrafoval jsem: ‚Zprávu obdržel: zašlete ihned sto sudů octa.‘ – ‚Račte se představit štábnímu lékaři, aby přezkoušel váš duševní stav,‘ poznamenal zdvořile štáb. – ‚Přečtete si znovu Hannibalovo tažení,‘ odpověděl jsem jim.“

„Opravdu jste jim poslal tenhle telegram?“ zeptal se Aurelle... „Ve francouzské armádě by vás postavili před válečný soud.“

„To je tím,“ pravil major, „že naše dva národy nemají stejnou představu o slobodě... Pro nás představuje nezadatelná lidská práva, právo na humor, právo provozovat sport a právo prvorozeného.“

„Na štábu brigády je jeden kapitán, který asi od vás dostal lekci vojenské korespondence. Když jsem o nehdý neměl zpráv o jednom z mladých kaplanů, který byl odeslán do nemocnice více než před měsícem, poslal jsem brigádě

dotaz: ‚Ctihodný Carlisle byl převezzen 12. září; prosím o zprávu, zda se mu daří lépe a zda obdržel nové služební přidělení.‘

Odpověď z nemocnice zněla prostě:

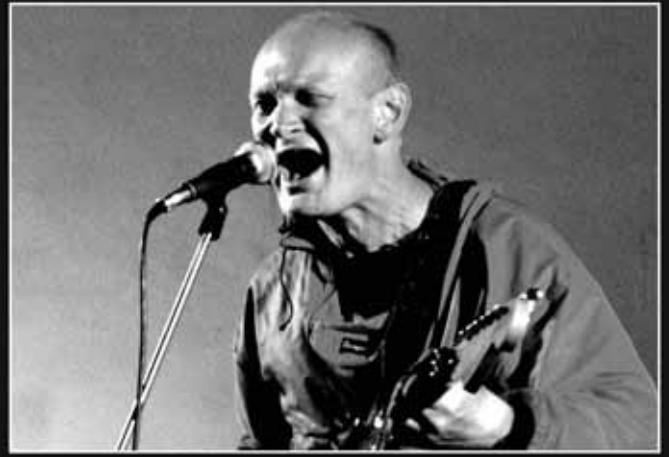
1. Stav nezměněn.

2. Další určení neznámé.“

Brigáda, sdělující mi to, připojila: ‚Není zcela jasné, zda se tento poslední paragraf vztahuje na jednotku, k níž bude ctihodný Carlisle eventuálně přidělen, nebo na jeho věčnou spásu.‘“

(pokračování příště)

André Maurois, *Mlčení plukovníka Brambla, Melantrich, Praha, 1969, str. 13-14*

Ears & Wind Records

KOLOWRAT

Vrany sa vracajú

(Slnko Records 2006)

Objev slovenské alternatívni scény. Kapela stylově stěží zařaditelná, maximální důraz je kladen na sílu textů. Inspiraci našli v belgických Dues či Cavových Bad Seeds.

Po řadě samonákladem vydaných deskách (Strmhluv, Kol srdca vlci, Už to něje čo bývalo) se kapely ujímá Slovenský label Slnko Records a Kolowratu tak vychází první skutečně oficiální album..

THE PLASTIC PEOPLE OF THE UNIVERSE

I. 12. 1973 Velen'

(Guerilla Records 2006)

Snad poprvé v historii kapely tak, jak to opravdu bylo. Koncert v plné parádě a době, kdy to ještě aspoň trochu šlo...

Kompletní a syrový – byť remasterovaný – záznam koncertu z Veleně z prosince 1973. Dvojalbum, na kterém jako host vystupuje Pavel Zajíček (DG

307) se svým legendárním Anti! a kde kapela napl-

no rozjíždí své originální pojetí hudby: jak úderné rockové skladby, tak happeningové fresky, jednu lidovku (Do lesíčka na čekanou), ale nechybí ani dlouhé improvizace, plné hypnotické basy a freejazzového saxofonu. Celkem 17 skladeb na 2 CD! Už nepřidávají protože: „...za chvíli přijedou policajti!“

TOHOROBŮV LIPET GRUND

Sterongraf

(TLG 2006)

Tohorobův Lipet Grund vznikl během roku 2004 kolem Jana F. (působí rovněž v Brněnsko-Pražsko-Uherské kapele Nedělní lidé), původně jako jednorázový projekt, s úkolem dopro-

vodit zvukem text Sterongraf z roku 2002. Ke spolupráci se sešli Jan P., Tomáš G. a Robert L. a vzešlo z ní dvacetiminutové pásmo, uvedené pod názvem Sterongraf poprvé v rámci pořadu Jakuba Zahradníka Ubrousek básníků v Poetické kavárně Obratník na Smíchově.

BÍLÉ SVĚTLO

Dělníci bílého světla

(Guerilla Records 2006)

Další soubor do sbírky praotců českého undergroundu. Legendární podzemní orchestr, po

kterém zůstaly zachovány jen dvě nahrávací sessions a jediný koncert, který odehráli v Bojanovicích! A tohle všechno máte na tomto CD! Celkem takřka hodina těch „nejbytelnějších songů“ s objemným mnohastránkovým bookletem, obsahujícím také Pickovu kompletní a necenzurovanou „Kroniku Bílého světla“ – extra počteníčko ze zákulisí českého undergroundu v jeho samých počátcích, doslov V. Kroula, který cestou potkal Boha a Jeho Království a Magorovu noticku o tom, jak dostal v Humpolci čestné uznání.

CHÓR VÁŽSKÝCH MUZIKANTŮV

Plesnívi starci

(Fukkavica Rec. 2005)

Od roku 1980 pod tímto názvem vystupuje partička nestárnoucích chlapíků „trenčianskeho hudobného podhubia“. Ve svých pionýrských časech, kdy mnozí poslušně kráčeli za červenou vlajkou, způsobili

starší generaci nejednu vrásku. Ale tak to bývá, když se rodí něco nového – do té doby nevidaného a neslychaného. O jejich nepřekonatelném hudebním entuziasmu svědčí fakt, že Chór vážských muzikantů hraje v téměř nezměnné sestavě dodnes.

Všechna inzerovaná CD

jsou k dostání na:

www.sopel.freemusic.cz

prostřednictvím e-mailu:

sopel@freemusic.cz

Popisky k fotografiím na straně 7:

Všechny fotografie se vztahují k letošnímu ročníku festivalu Krákor, který proběhl ve Vrabčím Hájku v Moravském Krumlově poslední červnový weekend.

Odshora – zleva doprava:

1. Špinavý nádobí – undergroundový no comment – Třebíč, Brno, Ostrava

2. Spytihněv – vlna nadšení a podzemně půvabné hudby z Rožnova pod Radhoštěm

3. pražské avantgardní uskupení Nevidím, s jedinečnými Castrovými texty a entuziasmem běžně nevidaným

4. Návštěvnická pohoda v sobotu odpoledne, počet lidí zřejmě v tradici festivalu nejvyšší

5. stará dobrá přerovská kapela – Stará dobrá ruční práce

6. sváteční poslech pražské kapely Nedělní lidé

7. strhující solitér Květoslav Dolejší

8. prachatičtí mladíci na cestě k „psychedelic art“ – Black Spirit Rose

Tiráž

Uši a Vítr č. 6, červen 2006 • noviny Potulné akademie • vydává občanské sdružení Proximus v nakladatelství Vetus Via, s podporou Sopel tzv. productions • vychází poslední čtvrtek v měsíci • adresa redakce: Vetus Via – Proximus, Pod Kaštany 28, 616 00 Brno, tel. 549 240 676, mobil. tel. 602 875 883 • za redakci odpovídá J. E. Frič • v evidenci periodického tisku pod č. MK ČR E 16123 z 20. 7. 2005 • cena 10,- Kč •